

آشنایی با جغرافیای کشور افغانستان

جغرافیایی طبیعی

افغانستان سرزمینی کوهستانی و محصور در خشکی است که در قلب قاره آسیا جای گرفته است. این سرزمین در نیمکره شمالی، نیمکره شرقی و در محدوده آسیای میانه واقع است. مساحت آن ۶۵۲/۲۲۵ کیلومتر مربع و چهل و یکمین کشور جهان از نظر پهناوری به شمار می‌آید.

طول مرزهای افغانستان حدود ۵۸۰۰ کیلومتر است که شامل ۲۳۸۴ کیلومتر در شمال با جمهوری های تاجیکستان، ازبکستان و ترکمنستان، ۲۲۴۰ کیلومتر از شرق و جنوب با پاکستان، ۷۳ تا ۹۳ کیلومتر از سمت شمال خاوری از راه تنگه واخان با استان مسلمان نشین سین‌کیانگ (سنجان) جمهوری خلق چین و ۸۵۵ تا ۹۳۰ کیلومتر در غرب با ایران (که ۶۱۹ کیلومتر آن با استان خراسان است) می‌باشد. بیشترین فاصله شرق تا غرب افغانستان ۱۲۴۰ کیلومتر، شمال تا جنوب آن ۸۵۵ کیلومتر و کمترین فاصله آن با آب های آزاد جهان نزدیک به ۵۰۰ کیلومتر است.

جغرافیای سیاسی

شاخه‌ای از علم جغرافیا است که تأثیرپذیری و تأثیرگذاری سیاست و قدرت در محیط جغرافیایی و به بیان دیگر تأثیر تصمیمات سیاسی بر محیط جغرافیایی را مورد بررسی قرار می‌دهد. نقش ویژه جغرافیای سیاسی سازماندهی سیاسی (هماهنگی قسمت های مختلف) در سطح محلی، ملی و منطقه‌ای است. جغرافیای سیاسی پدیده‌های سیاسی را در فضای درونی یک کشور مورد بحث قرار می‌دهد که به طور سنتی شامل مفاهیمی مانند مرز، ملت، حکومت و سرزمین است.

افغانستان	
آسیا	قاره
خاورمیانه	منطقه
محصور در خشکی	خط ساحلی
۵'۵۲۹ کیلومتر (۳'۴۳۶ مایل)	خط مرزی
نوشاق ۷'۴۹۲ متر	بالا ترین نقطه
دریا آمو ۲۵۸ متر	پست ترین نقطه
رود هیرمند	بلندترین رود
سد دهلا سد نغلو بند امیر مخزن غرقه	بزرگترین سد مخزنی
خشک تا نیمه خشک	آب و هوا:
گاز طبیعی، نفت، زغال سنگ، مس، اورانیوم، طلا، نقره، کرومیت، تالک، باریت، گوگرد، سرب، روی، سنگ آهن، نمک، سنگ‌های قیمتی و سنگ‌های نیمه قیمتی	منابع طبیعی
زلزله، سیل، برف کوچ	مخاطرات طبیعی
محدودیت آب سالم، چرای بی رویه، نابودی جنگل‌ها، بیابان زایی، آلودگی آب و هوا	مسائل زیست محیطی

نظر به این که یک کشور در بطن مطالعات جغرافیای سیاسی جای دارد از پیوند سه عامل ملت، حکومت و سرزمین کشور تشکیل می‌شود؛ بنابراین همه موضوعات مرتبط با این مفاهیم، مانند حکومت، ریشه یابی مسائل قومی، جریانات مهاجرت، تحلیل قدرت سیاسی نواحی شهری، تحلیل فضایی قدرت سیاسی در سطح کشور، تقسیمات کشوری و رقابت های مکانی، دولت محلی، تمرکز و عدم تمرکز قدرت سیاسی جغرافیای انتخابات، از جمله مسائل مرتبط با کشور هستند که امروزه در جغرافیای سیاسی مورد توجه و بررسی قرار می‌گیرند.

حکومت: نظام حکومتی در افغانستان جمهوری اسلامی است و از سه قوه اجرائیه، قانون گذاری و قضاییه تشکیل می‌شود. افغانستان یک نظام ریاستی است که در آن رئیس جمهور، رئیس کشور و حکومت است. شورای ملی افغانستان نهاد قانون گذاری این کشور که از دو مجلس به نام های ولسی جرگه و مشرانو جرگه (مجلس علیا یا سنا) تشکیل می‌شود. انتخابات ولسی جرگه (مجلس نمایندگان) در سطح ولسوالی های افغانستان به صورت انتخابات سراسری انجام می‌شود. این مجلس ۲۴۹ نماینده دارد. در مشرانو جرگه ۱۰۲ نماینده عضویت دارند. یک سوم آن ها توسط رئیس جمهور انتخاب می‌شوند. همچنین هر ولایت در مشرانو جرگه دو نماینده دارد که یکی توسط شوراهای ولایتی و دیگری توسط شوراهای ولسوالی ها انتخاب می‌شوند و به دلیل تشکیل نشدن شوراهای ولسوالی ها فعلاً هر دو نماینده را شوراهای ولایتی انتخاب می‌کنند. اختیارات مشرانو جرگه بیشتر جنبه مشورتی دارد اما در حالت های خاصی امکان و **تو قوانین** ولسی جرگه نیز به آن داده شده است.

جمعیت: در سال ۲۰۱۲ جمعیت افغانستان ۳۱ میلیون و ۱۰۸ هزار نفر برآورد شده که این رقم شامل حدود ۲/۷ میلیون مهاجر افغان مقیم ایران و پاکستان هم می‌شود. جمعیت افغانستان در سال ۱۹۷۹ سال آغاز جنگ داخلی ۱۵/۵ میلیون نفر یعنی نصف این تعداد بود. تنها شهر میلیونی افغانستان پایتخت آن کابل است که بر اساس برآورد سال ۲۰۱۰ بیش از ۳ میلیون و ۷۱ هزار نفر جمعیت داشته است. پس از کابل هم قندهار، هرات، مزار شریف، جلال آباد، لشکرگاه، تالقان، خوست، شیرگان و غزنی به ترتیب پرجمعیت ترین شهر های افغانستان هستند. ۲۳/۵ درصد جمعیت افغانستان در سال ۲۰۱۱ شهرنشین بوده اند و رشد شهرنشینی بین سال های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۵ حدود ۴/۴ درصد در سال برآورده شده است.

رابطه با همسایه ها

رابطه با ایران: به سبب ارتباطات ریشه دار فرهنگی، ایران نقش مهمی در سیاست خارجی افغانستان دارد، علاوه بر این ایران یکی از بزرگترین طرف های تجاری افغانستان است. پس از سرنگونی طالبان و روی کار آمدن نظام سیاسی جدید در افغانستان روابط تجاری افغانستان و ایران افزایش چشمگیری داشته است. البته این روابط تاکنون بیشتر صادرات ایران به افغانستان بوده است. ایران و افغانستان در زمینه مبارزه با مواد مخدر و بازسازی شبکه حمل و نقل افغانستان همکاری دارند.

افغانستان و ایران در سالهای اخیر که مشکل کمبود باران وجود دارد بر سر تقسیم آب رودخانه هیرمند در منطقه سیستان اختلاف نظر دارند. اگرچه هر دو بر توافقنامه امضا شده توسط امیرعباس هویدا و محمد موسی شفیق (نخست وزیر های وقت هر دو کشور) در مورد تقسیم حق آب هیرمند تأکید دارند.

رابطه با پاکستان: افغانستان از دیرباز با پاکستان بر سر خط دیورند مشکل مرزی دارد.

روابط فرامنطقه‌ای: حکومت کنونی افغانستان جز با اسرائیل با همه کشورهای دنیا دارای روابط سیاسی است. دولت افغانستان اعلام داشته که در صورت تشکیل کشور کاملاً مستقل فلسطین روابط کامل خود را با اسرائیل برقرار خواهد کرد.

از طرف دیگر در حوزه مسائل جهانی نیز که قلمرو مطالعات ژئوپلیتیک است، به طور سنتی در باره مناسبات قدرت در سطح جهان و راه های دست یابی به قدرت جهانی و افزایش آن بحث و بررسی می‌شود. در حال حاضر تحولاتی که در سیاست جهان روی داده است تنوع بیشتری به مباحث ژئوپلیتیک بخشیده و این شاخه از جغرافیای سیاسی مفاهیم تازه و متنوعی را مورد بحث قرار می‌دهد.

تاریخ جغرافیای سیاسی به عنوان یک رشته علمی را می‌توان به سه دوره تقسیم کرد: دوره پیشرفت از اواخر قرن نوزدهم تا جنگ جهانی دوم، دوره انزوا از دهه ۱۹۵۰ تا ۱۹۷۰ و دوره احیا از دهه ۱۹۷۰ به بعد.